

Op weg naar passend onderwijs

status	geleding	datum
bespreking	directeuren overleg en intern begeleiders	25 maart 2014
vastgesteld	college van bestuur	26 mei 2014 J.L. de Vriend waarnemend voorzitter college van bestuur

Stichting Swalm & Roer

Inhoud

I.	Ontwikkelingsgerichte gesprekken over het SOP.....	2
II.	Opbrengst- en handelingsgericht werken	3
III.	Pedagogisch handelen	6
IV.	Afstemming op specifieke behoeften.....	8
V.	Vormen van professionalisering.....	11

I. Ontwikkelingsgerichte gesprekken over het SOP

Ontwikkelingsgerichte gesprekken n.a.v. het schoolondersteuningsprofiel:

Beschrijving:

Alle scholen van Swalm & Roer hebben een schoolondersteuningsprofiel opgesteld waarin de huidige stand van zaken t.a.v. het basisoniveau van zorg en de ontwikkeling naar brede zorgschool wordt beschreven. Zowel van de zijde van het CVB als ook van de directies van de Swalm & Roer scholen kan de behoefte uitgesproken worden om met elkaar in gesprek te gaan over de opgestelde schoolondersteuningsprofielen. Het gesprek moet uiteindelijk leiden tot een verdere concretisering van de ontwikkelingsbehoeften, ambities en actiepunten van de scholen.

Vorm + tijdpad:

Voorstel is om met de directie en intern begeleiders het gesprek te voeren over het opgestelde schoolondersteuningsprofiel. In dit gesprek worden de geformuleerde ambities, doelstellingen en actiepunten met betrekking tot de ontwikkeling naar een brede zorgschool samen verkend.

Na het gesprek zal een schriftelijke terugkoppeling (naar school / bestuur?) volgen in de vorm van een korte rapportage. Het gehele proces zal verlopen volgens een vaste procedure zodat er voor alle betrokkenen duidelijkheid is over doel, vorm, organisatie en inhoud.

Inhouden gesprekken:

- Visie op passend onderwijs en grenzen van de zorg:
- Borgen van procedures en afspraken.
- Rol en taakverdeling: RASCI
- Afstemming op leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
- Professionalisering op alle niveaus.

II. Opbrengst- en handelingsgericht werken

Planmatig handelen:

Beschrijving:

Op alle scholen van Swalm & Roer wordt gehandeld middels het (actieve) directe instructiemodel. Opbrengst en handelingsgericht werken zijn krachtige onderleggers voor gedifferentieerd en afgestemd onderwijs. Een goed systeem van opbrengst en handelingsgericht werken houdt in dat er op drie niveaus planmatig wordt gehandeld. Dit vraagt om specifieke kennis en vaardigheden op alle drie de niveaus ten aanzien van analyseren, interpreteren, diagnosticeren en evalueren.

In het kader van afstemming en gedifferentieerd werken zal het directe instructiemodel onderhouden dienen te worden.

Zowel de directeuren als de intern begeleiders geven in de brainstorm sessies aan dat een goed systeem van opbrengst- en handelingsgericht voorwaardelijk is voor een goede afstemming in het primaire proces en dat het goed zou zijn om hier de komende jaren verder op te professionaliseren.

Vormen professionalisering:

- Professionalisering intern begeleiders: in de IB-netwerken worden inhoudelijke aspecten verkend als diagnostische analyse mogelijkheden, leerroutes en leerlijnen en streefdoelen. Maar ook professionalisering ten aanzien van de ondersteuning en begeleiding van intern begeleider op schoolniveau en leerkrachtniveau. Tijdens elk IB-netwerk zal tijd worden ingepland voor het thema opbrengst- en handelingsgericht werken in het kader van passend onderwijs.
- Professionalisering leerkrachten: het is van belang dat leerkrachten bekwaam zijn in het diepgaand analyseren en duiden van leerresultaten van hun eigen groep. Het zelf opsporen van de ontwikkelings- en ondersteuningsbehoeften van de leerlingen middels een diepgaande analyse leidt tot eigenaarschap en zelfevaluatie bij de leerkracht. Een diepgaande analyse is voorwaardelijk om goed afgestemd te kunnen handelen in de klas. Professionalisering ten aanzien van opbrengst- en handelingsgericht werken kan worden vormgegeven op schoolniveau maar ook op bestuursniveau middels bijvoorbeeld een module planmatig handelen in de *Swalm & Roer Academie*.

Inhouden:

Het zou wenselijk zijn als de volgende onderwerpen met intern begeleiders en leerkrachten worden verkend:

- Planmatig analyseren: signaleringsinstrumenten en diagnosticeringsinstrumenten
- Verantwoorde aanpassingen op de toetsprocedure.

- Rollen en taken m.b.t. opbrengst- en handelingsgericht werken
- Relatie tussen de sociaal-emotionele ontwikkeling en cognitieve ontwikkeling.
- Afstemmingsmogelijkheden en hulpmiddelen
- Het formuleren van kwantitatieve streefdoelen
- Het formuleren van kwalitatieve streefdoelen
- Leerlijnen en leerroutes
- Didactische modellen en structuren
- Integreerende didactiek

Het ontwikkelingsperspectief:

Beschrijving:

Uit de schoolondersteuningsprofielen en de brainstormsessies blijkt dat het afstemmen op de specifieke educatieve behoeften van leerlingen met lagere cognitieve vermogens op de meeste scholen nog ontwikkeling behoeft. Het opstellen en vervolgens uitvoeren van een ontwikkelingsperspectief blijkt in de praktijk nog lastig. Het ontwikkelingsperspectief vraagt van de school om beredeneerde keuzes te maken in leerlijnen en het onderwijsaanbod, waardoor het doelgericht werken wordt versterkt. Het ontwikkelingsperspectief speelt ook een belangrijke rol in de communicatie met ouders.

Vorm professionalisering:

- Professionalisering intern begeleiders: het is goed om ruimte te faciliteren voor de intern begeleiders waarin er samen kan worden opgetrokken in de ontwikkeling en de vormgeving van een handzaam ontwikkelingsperspectief dat in de praktijk werkzaam blijkt te zijn. Een mogelijk model dat gehanteerd kan gaan worden is het digitale ontwikkelingsperspectief van OCGH. In de IB-netwerken zal het thema 'het opstellen en hanteren van het ontwikkelingsperspectief geregeld aan bod komen'.
- Professionalisering leerkrachten: uiteindelijk dient het ontwikkelingsperspectief in de praktijk uitgevoerd te worden door de leerkrachten. De professionalisering van de intern begeleiders dient een train-de-trainer-achtig karakter te krijgen zodat zij de nieuwe kennis, vaardigheden en inzichten kunnen transfereren naar de praktijk in de scholen.

Inhouden:

Het zou wenselijk zijn als de volgende onderwerpen met de leerkrachten en intern begeleiders worden verkend:

- Wettelijke kaders ontwikkelingsperspectief
- Inhouden ontwikkelingsperspectief
- Het bepalen van een adequaat uitstroomperspectief en een passend aanbod door de inzet van hulpmiddelen zoals passende perspectieven leerroutes en profielschetsen.
- Wanneer een ontwikkelingsperspectief op stellen en wanneer een handelingsplan?
- Model en procedures m.b.t. het ontwikkelingsperspectief
- Opstellen en uitvoeren van het ontwikkelingsperspectief

III. Pedagogisch handelen

Pedagogisch handelen

Beschrijving:

Uit de bestudeerde schoolondersteuningsprofielen en de brainstorm sessies met directeuren en intern begeleiders blijkt dat het volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling en het afstemmen op sociaal-emotionele en/of gedragsproblematiek een speerpunt is op bestuursniveau. Het goed volgen en ondersteunen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen vraagt om diepgaande kennis bij leerkrachten over groepsdynamische processen, ontwikkelingsfase en –stadia, observeren en interpreteren van gedrag en zicht hebben op eigen pedagogisch handelen en pedagogische voorkeurstijl.

Vorm professionalisering:

- Professionalisering leerkrachten: op schoolniveau middels een gedragspecialist of middels bijvoorbeeld een module pedagogisch handelen in de *Swalm & Roer academie*.

Inhouden:

Het zou wenselijk zijn als de volgende onderwerpen met de leerkrachten en intern begeleiders worden verkend:

- Observeren en het kijken naar gedrag van leerlingen
- De leerkracht als persoon en professional
- Gedragsproblemen: de rol van de leerkracht
- Pedagogische voorkeurstijlen
- Gespreksvoering met kinderen
- Groepsdynamische processen
- Preventieve en curatieve interventies

Groepsplan gedrag

Beschrijving:

Het wegzetten van het daadwerkelijke handelen ten behoeve van de sociaal-emotionele ontwikkeling kan middels een pedagogisch groepsplan. Hierin wordt beschreven wat de specifieke ondersteuningsbehoeften van de groep zijn en op welke manier er afgestemd kan worden op deze behoeften. Uit de brainstormsessies blijkt dat er op de scholen van Swam & Roer sterk behoefte is aan meer informatie over het groepsplan gedrag.

Vorm professionalisering:

- Professionalisering leerkrachten: scholen kunnen bij de professionalisering op schoolniveau gebruik maken van het boek van Kees van Overveld 'groepsplan gedrag'. Daarnaast worden in het document 'de school en leerlingen met gedragsproblemen' van de Onderwijsraad diverse (preventieve en curatieve) aanpakken benoemd bij gedragsproblemen.
- Het groepsplan gedrag kan een plek krijgen in de bovengenoemde module pedagogisch handelen binnen *de Swalm & Roer academie*.

IV. Afstemming op specifieke behoeften

Afstemming op begaafdheid

Beschrijving:

Afgestemd handelen t.a.v. (hoog)begaafde leerlingen vraagt om een vroegtijdige signalering en een intensivering van preventieve en curatieve maatregelen en interventies. In het kader van passend onderwijs en de afstemming op begaafde leerlingen is het van groot belang dat er de komende jaren orthodidactische en orthopedagogische kennis voorhanden is op de scholen .

De meeste scholen binnen Swalm & Roer zijn bezig met het ontwikkelen en implementeren van beleid ten aanzien van (hoog)begaafdheid. Gelet op de beperkte duur van het concept bovenschoolse plusklas, is het van belang dat scholen op korte termijn zich verder ontwikkelen op het gebied van (hoog)begaafdheid en een concreet veranderplan opstellen hoe dit op korte termijn gerealiseerd kan worden

Vorm professionalisering:

- Professionalisering op schoolniveau: elke school heeft een aandachtsfunctionaris begaafdheid. Interne scholing kan verlopen via deze aandachtsfunctionaris. Het is van belang dat de aandachtsfunctionarissen op gezette tijden bij elkaar komen en inzichten en ervaringen delen en eventueel nieuwe kennis opdoen.

Inhouden:

Het zou wenselijk zijn als de volgende onderwerpen met de leerkrachten, intern begeleiders en directie worden verkend:

- Theoretisch kader begaafdheid
- Beeldvorming en visie t.a.v. begaafdheid en passend onderwijs
- Het signaleren van begaafdheid: persoonskenmerken en leereigenschappen en bijbehorende uitingen van gedrag
- Onderpresteren: herkennen en afstemming (Betts & Neihart)
- Aanbod en organisatie (taxonomie van Bloom)
- Materialen en middelen

Afstemming op leerlingen met dyscalculie

Beschrijving:

Uit de schoolondersteuningsprofielen, de ontwikkelingsgerichte audits en de brainstorm sessies blijkt dat scholen het nog lastig vinden om leerlingen met dyscalculie vroegtijdig te signaleren en goed af te stemmen op de specifieke behoeften van leerlingen met dyscalculie.

Vorm professionalisering:

- Professionalisering intern begeleiders: in de IB-netwerk bijeenkomsten zal aandacht worden besteed aan de afstemming op leerlingen met leerproblemen. Zo zal in een van de komende IB-netwerken informatie worden verschaft over het protocol ERWD.

Afstemming op leerlingen met dyslexie

Beschrijving:

Uit de schoolondersteuningsprofielen en de brainstorm sessies blijkt dat scholen beter in staat zijn dyslexie te signaleren en af te stemmen op de specifieke behoeften van leerlingen met dyslexie. Het signaleren van dyslexie bij begaafde leerlingen en taalzwakke leerlingen blijft echter lastig. De discrepantie tussen begrijpend lezen en technisch lezen is bij taalzwakke leerlingen minder sterk door onderliggende taalproblematiek/ beperkte woordenschat/ beperkt taalbegrip. Dit werkt vertroebelend en maakt signalering complex. Begaafde leerlingen kunnen vaak compenseren door hun hogere cognitieve vermogens waardoor de hardnekkigheid lastig aangetoond kan worden.

Vorm professionalisering:

Afstemming op leerlingen met fysieke problemen

Beschrijving:

Kijkende naar de gebouwenstructuur, dan kunnen leerlingen met een fysieke beperking in de meeste scholen worden opgevangen. Het merendeel van de scholen en leerkrachten hebben relatief gezien weinig ervaring met leerlingen met een fysieke, visuele of auditieve beperking. Het is belangrijk dat scholen in de toekomst gezamenlijk expertise op dit gebied opbouwen en deze ook uitwisselen. Voor de toekomst dient de externe ondersteuning op dit gebied wel gewaarborgd te blijven.

Vorm professionalisering:

V. Vormen van professionalisering

Bovenschoolse professionalisering: Swalm & Roer academie

Professionalisering op bestuursniveau voor leerkrachten, intern begeleiders en directies kan worden vormgegeven middels de bovenschoolse academie. In deze academie kunnen deelnemers diverse modules / leertrajecten volgen op bijvoorbeeld het gebied van pedagogisch handelen, didactisch handelen en opbrengst- en handelingsgericht werken.

Voordeel van het professionaliseren op bovenschools niveau is dat deelnemers van verschillende scholen de professionele dialoog kunnen voeren over persoonlijke ontwikkeling, schoolontwikkeling en praktijk situaties. Professionaliseren werkt het effectiefst als deze wordt gekoppeld aan het voeren van de professionele dialoog. Het voeren van deze dialoog leidt in alle gevallen tot verdiepte inzichten en een verruiming van de blik.

Bovenschoolse professionalisering: interscolaire intervisie

In het kader van de ontwikkeling naar brede zorgscholen zou het wenselijk zijn dat scholen gezamenlijk optrekken. In de zogenaamde intervisiemomenten kan de professionele dialoog worden gevoerd over verschillende elementen t.a.v. passend onderwijs, schoolontwikkeling, implementatie, borging en monitoring van het onderwijs.

Interne schoolontwikkeling / professionalisering:

- Schoolontwikkeling kan mooi worden vormgegeven met behulp van de Studieteam aanpak¹: de werkwijze van de Sta & STAP (studieteam aanpak) kan een belangrijke bijdrage leveren aan schoolontwikkeling. Het is een werkwijze die professionals stimuleert om rust te nemen (denktijd en ontwikkeltijd). Eerst stil staan (nadenken, analyseren, onderzoeken) en dan pas bewegen (besluiten nemen en tot actie overgaan). De studieteamaanpak geeft vorm aan een integrale leerproces, die gezamenlijk, met het hele team wordt doorlopen wordt.
- Schoolontwikkeling middels een TLC: het stimuleren van de professionele dialoog over persoonlijke ontwikkeling en schoolontwikkeling kan effectief worden vormgegeven middels het construct van de Teacher Learning Community². Tijdens de bijeenkomsten zal worden verkent hoe dit construct vormgegeven kan worden op scholen, welke elementen voorwaardelijk zijn en wat dit vraagt van alle actoren.

¹ Majoor, D. (2006). Sta & Stap, de StudieTeamAanpak. Den Haag: Q*Primair

² Wiliam, D. (2007). Content then process: Teacher learning communities in the service of formative assessment. In D. B. Reeves (Ed.), Ahead of the curve: The power of assessment to transform teaching and learning (pp. 183–204). Bloomington, IN: Solution Tree.